

ROMÂNIA – FACTOR DE STABILITATE PRIN ASUMAREA ROLULUI DE MEDIATOR ÎN CONFLICTELE DIN PROXIMITATEA MĂRII NEGRE –

Drd. Dorin-Valeriu BĂDULESCU

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Manifestarea lentă prin care Uniunea Europeană își afirmă rolul de mediator în sfera internațională nu trebuie să fie o politică proprie României. Numeroase state membre ale Uniunii Europene sau organizații de profil și-au dezvoltat propriile sisteme prin care oferă stabilitate ca mediator pentru procesele de pace sau și-au dezvoltat mecanisme de avertizare timpurie și de prevenire a conflictelor. Apartenența României, în plan extern, la diverse structuri îi conferă posibilitatea utilizării expertizei internaționale în crearea și implementarea unor entități interne capabile să implice statul în prevenirea și soluționarea conflictelor din regiunea Mării Negre ori din alte zone ale lumii. Articolul analizează, în acest context, potențialul României de a acționa regional ca mediator și de a genera stabilitate și securitate în situația în care se adoptă o astfel de abordare a conflictelor.

Cuvinte-cheie: avertizare timpurie, prevenirea și soluționarea conflictelor, mediere, zona Mării Negre, diferende.

INTRODUCERE

Numeroase state și-au fixat ca obiectiv, în plan extern, validarea ca mediator în sfera relațiilor internaționale și, după trecerea câtorva zeci de ani, acestea pot afirma că au și dovedit eficiență în rezolvarea unor conflicte. Zona Mării Negre și Balcanii nu dispun de un mediator consacrat, cu excepția Rusiei, stat care, de multe ori, nu este agreat tocmai din cauza politicii sale.

Astfel, regiunea are un loc încă neocupat în care se poate acționa, conflictele specifice acestei zone, aflate până în urmă cu trei decenii sub tutela Uniunii Sovietice, putând fi cel mai bine gestionate de către un actor care a trecut prin experiențe apropiate. În articolul de față, vom prezenta câteva aspecte definitorii, în opinia noastră, în abordarea rolului României ca potențial factor de stabilitate prin asumarea rolului său de mediator în conflictele din proximitatea Mării Negre

ROMÂNIA – PROMOTOR ACTIV AL REZOLVĂRII PE CALE PAȘNICĂ A DIFERENDELOR

România a fost, în anumite momente ale istoriei, un actor relevant în sfera relațiilor internaționale prin eforturile depuse pentru prezervarea păcii și prevenirea și soluționarea conflictelor. Pe această linie, sunt puțin cunoscute eforturile României în plan extern și, în mare parte, nerecunoscute oficial la nivel internațional. România s-a bazat pe relațiile bilaterale pe care statul român le cultivase de-a lungul timpului, prin diplomați și oameni politici, cu actori în diverse conflicte, iar acestea au creat premise pentru afirmarea calității de mediator în ceea ce privește țara noastră.

În prima parte a secolului XX, politica externă a României a fost marcată de amprenta lui Take Ionescu și a lui Nicolae Titulescu, personalități de nivel european ale diplomației. Trebuie menționat că pozițiile constant exprimate au fost acelea de rezolvare pe cale pașnică a diferendelor dintre state și de supremație a dreptului. S-au pronunțat frecvent împotriva tendințelor revizioniste ale unor state în privința unor tratate internaționale.

Susținătoare și membră a proaspăt înființatei Societăți a Națiunilor (care a exclus războiul dintre mijloacele de rezolvare a diferendelor dintre state), România a susținut neimplicarea altor state în politica internă a celorlalte țări și a luptat
SECURITATE REGIONALĂ

în plan diplomatic pentru rezolvarea diferendelor prin tratative directe și negocieri. România s-a aflat în primul plan al politicii regionale, prin strategia sa de alianțe de natură să uniformizeze pozițiile de politică externă în cadrul Micii Înțelegeri și, ulterior, în cadrul Înțelegerii Balcanice (Pactul balcanic, 1934), prin care statele semnatare garantau integritatea frontierelor lor în Balcani.

Istoria recentă a României conferă date privind medierea (conspect.ro), la acel moment, a ministrului de interne român Take Ionescu, cel care, în timpul conflictelor din Balcani, la începutul secolului XX, a exercitat bunele sale oficii și a mediat disputa, participând activ la negocierile dintre reprezentantul turc și guvernul grec. Faptul că medierea a fost o reușită la acel moment este dovedită de recunoștința celor două state, Take Ionescu fiind declarat și cetățean de onoare al Atenei, în semn de apreciere pentru implicarea sa.

Politica de pace, nerevizionistă a frontierelor stabilite în Balcani după încheierea primei deflagrații mondiale, politica de supremație a dreptului internațional și de utilizare a mijloacelor pașnice în rezolvarea disputelor au fost expuse constant și repetat de Nicolae Titulescu și au constituit *linia roșie* a politicii externe românești timp de decenii, la acea vreme.

Continuatoare a vechii Societăți a Națiunilor Unite, Organizația Națiunilor Unite consacră, în articolul 33 din Cartă, rezolvarea diferendelor pe cale amiabilă, inclusiv prin mediere (Carta ONU, 1945). ONU a căutat permanent soluția rezolvării pe cale amiabilă a conflictelor, recomandarea medierii pentru prima dată venind printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate nr. 41 din 21.04.1948, în cazul conflictului dintre India și Pakistan, deși, anterior, prin alte rezoluții, antamase această posibilitate. Fiind o mediere impusă, cu reguli care nu puteau fi acceptate în totalitate de ambele părți, dar și cu soluții obligatorii, s-a dovedit că funcționarea acestei instituții a fost afectată, ceea ce a prilejuit noi confruntări între cele două state pe tema Cașmirului.

Rezoluția îndemna pe beligeranți să pornească pe direcția reinstaurării păcii cu măsuri de natură militară, o a doua direcție fiind aceea a impunerii desfășurării unui referendum în Cașmir. Cu toate acestea, soluția referendumului nu a fost pusă în aplicare, iar conflictul a reescaladat, prilejuind, din nou, emiterea de rezoluții din partea Consiliului de Securitate.

Poziția de politică externă a României socialiste, la acel moment, privind neamestecul în treburile interne ale altor state, având ca precursore liniile politice din perioada interbelică, a fost expusă cu prilejul inițierii unei rezoluții a Consiliului de Securitate în problematica India – Pakistan. În 1962, ca membru al Consiliului de Securitate al ONU, România, alături de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

(URSS), a precizat că aplicarea unor vechi rezoluții (inclusiv cea referitoare la medierea impusă) nu mai era de actualitate, iar arbitrajul sau organizarea referendumului reprezintă un amestec în problemele interne ale statului indian.

Consecventă promovării păcii și neamestecului în problemele interne ale altor state, România, sub guvernarea regimului totalitar comunist, a dezvoltat relații de colaborare cu alte state bazate pe aceeași linie diplomatică, președintele de la acea vreme, Nicolae Ceaușescu, fiind vârf de lance în ansamblul politicii regionale, și nu numai. Pe lângă rolul propagandistic specific regimului de la acel moment, nu este mai puțin adevărat faptul că Nicolae Ceaușescu, în dorința de a se impune în plan internațional ca un promotor al păcii, ca mediator, a facilitat, după cum relevă arhive desecretizate și diferite publicații, un acord de pace între Israel și Egipt, la nivelul anului 1977: *„Președintele român Nicolae Ceaușescu mi-a spus că președintele Egiptului, Anwar El Sadat, este pregătit pentru o întâlnire între reprezentanții Israelului și Egiptului. L-am întrebat dacă este vorba de o întrevvedere între președintele Egiptului și eu, dar mi-a spus că, deocamdată, este vorba de o întâlnire la nivel de reprezentanți ai celor două țări”*, arăta, într-o ședință de guvern, fostul premier al Israelului (vezi Digi 24, 2014).

În realitate, fără a diminua rolul României în inițierea negocierilor dintre Israel și Egipt, cele petrecute s-au circumscris bunelor oficii pe care Nicolae Ceaușescu le-a pus la dispoziția actorilor din conflict în vederea negocierii unor acorduri. Rezultatul demersurilor s-a văzut după o perioadă de timp, când Israelul și Egiptul, prin conducătorii lor de la acel moment (cu care Nicolae Ceaușescu se întâlnise anterior separat, fiind un mijloc de transmitere a mesajelor dintre președintele egiptean și prim-ministrul israelian), au semnat Acordurile de la Camp Davis, pe teritoriul SUA. Alegerea altui loc pentru negocieri nu diminua din prestigiul României, însă Statele Unite prezentau, probabil, alte garanții.

CADRUL ACTUAL ȘI POSIBILITĂȚILE ROMÂNIEI ÎN DOMENIUL MEDIERII

După căderea blocului comunist și destrămarea URSS, România nu a avut în plan extern o activitate la fel de vizibilă și recunoscută ca în secolul XX. Secolul XXI a fost mai degrabă unul de pasivitate în relațiile externe și de angrenare a statului român în tumultul politicii externe și, de multe ori, în ritmul impus de marile puteri. Încheierea Parteneriatului Strategic cu SUA, aderarea la NATO și la UE sunt realizări majore în plan extern, dar acestea, prin ele însele, nu consacră decât parțial statul

român ca un jucător important în plan extern la nivel balcanic și în proximitatea Mării Negre.

Simpla invitație, după 1990, la formatul 5+2 al Organizației pentru Securitate și Apărare în Europa (OSCE) în privința Transnistriei nu a condus la o recunoaștere a României ca fiind un actor de importanță în zona Mării Negre în cadrul unei medieri. Trebuie notat că, deși există o tradiție pacifistă a României în plan extern, participarea la Războiul din Irak sau la Războiul din Afganistan a denaturat, într-o oarecare măsură, această postură a României. Dacă participarea cu trupe la Războiul din Afganistan este justificată din perspectiva calității de membru al NATO, participarea la Războiul din Irak lasă câteva semne de întrebare legate de aspectul validării ulterioare a intervenției de către Consiliul de Securitate al ONU, din perspectiva dreptului internațional. Cu aceste excepții, România a continuat să promoveze ideea de mediere și soluționare pe cale amiabilă a conflictelor dintre state.

Contextul actual este unul dificil, în care tendințele Rusiei sunt de a-și impune agenda de politică externă în proximitatea Mării Negre. Potențarea unor confruntări armate în spațiul ex-sovietic pentru ca, apoi, să aibă ocazia, fie ca mediator, fie ca participant la negocieri, să înghețe aceste conflicte se diferențiază ca o linie de politică externă a Rusiei.

Una dintre soluțiile care stau la îndemâna României, având în vedere tradiția în a urma o linie de neamestec în problematicile interne ale altor state și de promovare a rezolvării pe cale diplomatică a diferendelor, o poate reprezenta, în perimetrul Mării Negre și în Balcani, consacrarea statului român ca un furnizor de stabilitate prin dezvoltarea capacităților sale de a media și de a oferi bune oficii în caz de conflict. Este lesne de înțeles că o astfel de calitate nu se dobândește într-un timp scurt, însă, fie la nivel individual, fie ca parte a unei convenții regionale a statelor riverane Mării Negre sau din Balcani, România își poate spori gradul de securitate prin prestigiul dobândit în urma unor astfel de abordări în plan extern, tocmai datorită relațiilor pe care le poate dezvolta mergând pe această linie.

De altfel, România, recent, a făcut câțiva pași în direcția aceasta, intrând în Grupul țărilor care sprijină medierea¹ (vezi United Nations Peacemaker), alături de alte state care vizează aceleași valori. Astfel, România a început să contureze o direcție de politică externă privind asumarea unui rol mai pronunțat în materia

¹ Grupul de prieteni ai medierii (Group of Friends of Mediation) a fost înființat la 24 septembrie 2010 pentru a promova utilizarea medierii în soluționarea pașnică a diferendelor, în prevenirea și rezolvarea conflictelor, precum și pentru a genera sprijin în procesul de mediere (United Nations Peacemaker).

prevenirii și soluționării conflictelor prin mediere, susținând, prin reprezentantul Ministerului de Externe, nevoia extinderii, sub egida ONU, a medierii nu numai cu privire la conflictele militare, ci și la cele generate de probleme de mediu ori pe probleme de resurse, precum și cooptarea în grup a organizațiilor regionale și sub-regionale ori a celor neguvernamentale (vezi Ambasada României în Republica Elena).

Deși, la nivel declarativ, România a exprimat poziții ferme în plan internațional cu privire la implicarea în materia medierii internaționale, dorind să contribuie activ și în alte zone decât cele din propria proximitate, unde poate reclama un interes direct, simplul pas al participării la reuniuni la nivel înalt, precum cel cu privire la întărirea rolului medierii în zona Mării Mediterane (Ministerul Afacerilor Externe, 2012), nu este suficient pentru ca recunoașterea ca mediator să poată deveni efectivă.

În mod evident, între atitudinea publică exprimată și puterea de a se impune în plan regional, ca variantă de mediator agreat, România are de făcut mai mulți pași în viitorul apropiat atât în plan intern, cât și ca membru al UE și al NATO. Astfel, pe plan european, ca membru al UE, România nu ar trebui să lipsească din nicio ecuație legată de prevenirea și soluționarea conflictelor prin mediere în plan regional și din proximitatea Mării Negre.

Dacă România a efectuat câțiva pași spre această direcție, după anul 2012, când s-a manifestat mai pregnant în acest domeniu, totuși se remarcă faptul că este nevoie de mai mult efort. Scena politică internațională a suferit schimbări majore (mai ales în contextul noilor provocări de securitate) în proximitatea Mării Negre, odată cu anexarea peninsulei Crimeea și a conflictului din estul Ucrainei, dar și cu reîncălzirea periodică a unor conflicte înghețate. Apar permanent provocări la adresa păcii și stabilității regionale, lucruri care, în mod indirect, afectează statul român pe diverse căi. Același context indică faptul că Rusia acționează precum un mediator „la îndemână”, care își urmărește propriile interese cu un stil de mediere manipulativ și convenabil pentru propria sa politică.

Crearea, în zona Mării Negre și în Balcani, a unei alternative de mediator la îndemâna potențialilor actori poate să creeze o contrapondere la oferta de mediere a Rusiei și să garanteze că, la frontiera de est a Uniunii Europene și în proximitatea Mării Negre, există un factor de stabilitate imparțial, care poate ajuta în detensionarea unor conflicte.

Cadrul internațional este creat, pentru că, odată cu Rezoluția Adunării Generale (UN, General Assembly, 2016) nr. 70/304 din 9 septembrie 2016, ONU s-a manifestat

în sensul încurajării statelor membre să folosească medierea în vederea prevenirii și soluționării conflictelor. Aceeași rezoluție îndeamnă statele să continue să dezvolte capacitățile proprii de a media, iar pentru a permite o abordare profesională în desfășurarea activităților de mediere, sugerează utilizarea Ghidului ONU pentru mediere eficientă, elaborat în conformitate cu principiile Cartei.

La rândul ei, Uniunea Europeană a prezentat pe aceeași linie inițiative proprii prin Rezoluția Parlamentului European din 12 martie 2019, referitoare la construirea capacității UE de prevenire a conflictelor și de mediere [2018/2159 (INI)]. În această rezoluție se viza creșterea capacității instituționale inclusiv prin înființarea, sub autoritatea vicepreședintelui Comisiei Europene/Înalt Reprezentantului UE pentru afaceri externe și politica de securitate [Vice-President of the Commission/High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy (VP/ÎR)], a unui consiliu consultativ la nivel înalt al UE privind prevenirea conflictelor și medierea, dar și a unui grup de lucru specializat al Consiliului, pentru prevenirea conflictelor și mediere.

Totodată, înființarea unei divizii specializate privind prevenirea conflictelor, edificarea păcii și instrumentele de mediere în cadrul Serviciului European de Asistență Externă (vezi EEAS) confirmă tendința actuală a UE în vederea dezvoltării pe această linie. Aflată la început de drum, divizia specializată până în acest moment este structurată pe două paliere, primul fiind avertizarea timpurie și prevenirea conflictelor, iar al doilea vizează medierea și dialogul pentru pace. Cu toate că această divizie poate prezenta o schemă de personal, apreciem că, în contextul actual, este insuficient potențată și susținută.

România are, și în momentul actual, poziții publice la nivel de reprezentanți guvernamentali pe teme de mediere, însă este necesar ca pe o astfel de linie să construiască un edificiu al diplomației prin mediere și impunerea ca mediator în sfera internațională.

PROVOCĂRI ALE ROMÂNIEI CA POTENȚIAL MEDIATOR

România poate prezenta avantaje ca mediator pentru diverși actori din conflictele din regiunea Mării Negre și în Balcani tocmai datorită poziției sale geostrategice în regiune. De asemenea, poate fi un garant al securității regionale atât timp cât, prin tradiția sa de neamestec în afacerile interne ale altor state, reprezintă o *linie roșie* care a traversat istoria ultimei sute de ani.

Credibilitatea României în plan extern este în creștere datorită apartenenței la diverse structuri privind medierea, aflate sub egida ONU, iar confirmarea efortului

României a venit prin vocea Secretarului General Adjunct al ONU, care a menționat contribuția țării noastre la promovarea medierii (vezi Ministerul Afacerilor Externe – 2).

Capacitatea de a fi percepută ca un mediator imparțial ține de echilibrul pe care politica externă a României îl imprimă în relațiile internaționale. În acest context, considerăm că anumite decizii, precum ce a susținerii publice a inițiativei Israelului de a-și muta capitala de la Tel Aviv la Ierusalim, chiar dacă un partener strategic, cum sunt SUA, s-a manifestat în acest sens, ar putea năruți fragilul edificiu pe care se poate construi imaginea României ca posibil mediator și de a fi perceput ca un stat imparțial. Deși medierea sau bunele oficii pot fi oferite, capacitatea statului de a fi perceput ca mediator imparțial nu ține numai de manifestarea în plan extern la nivel public, de apartenența la diverse organizații, ci ea ar trebui dovedită efectiv, astfel încât gradul de încredere al actorilor implicați în conflict să fie unul ridicat.

În medierea internațională, un element de bază îl constituie creșterea gradului de încredere în mediator și în procedură. În opinia noastră, atingerea acestui deziderat ține de îndeplinirea a două cerințe. Prima cerință este legată de dobândirea unui grad de încredere inițial suficient de mare, care să permită luarea în calcul a României ca potențial mediator atunci când medierea este fie cerută, fie oferită. Îndeplinirea celei de a doua se referă la modul în care avem capacitatea de a satisface, cel puțin la nivel minimal, o parte dintre așteptările actorilor din conflict încă de la primele contacte. Precizând că îndeplinirea acestei a doua cerințe ține mai mult de particularitățile actorilor și de tipicul conflictului, dobândirea unui grad de încredere general, pre-definit ține de liniile de politică externă, de imaginea internațională, de afirmarea și asumarea rolului de mediator în sfera relațiilor internaționale.

La nivel general, adoptarea unei politici de strângere a relațiilor bilaterale cu statele din Balcani și din proximitatea Mării Negre poate conduce la creșterea gradului de încredere. Mai mult decât atât, România, pe baza relațiilor existente, ar putea oferi bunele sale oficii, în primă fază, în diverse conflicte de natură să deterioreze relațiile dintre state ori să afecteze democrația. Nu este necesar ca implicarea României să fie doar în rolul de mediator, ci bunele oficii oferite inițial sunt precursori ale unor posibile medieri. În plus, conflictul nu trebuie să aibă în mod obligatoriu o componentă militară sau să fie interstatal, ci poate avea o dimensiune redusă în accepțiunea comunității internaționale. Un astfel de diferend poate fi suficient de stresant pentru un stat din regiune, iar implicarea României ca mediator ar putea să fie privită cu încredere de actori, dacă este considerată

de încredere, cu o logistică pregătită, având cunoștințe avansate privind situația concretă în context zonal.

Pe drept cuvânt, se pune întrebarea de ce ar fi aleasă România și nu un alt stat din regiune? Există argumente pro și contra unei astfel de opțiuni, dacă privim din perspectiva unui actor aflat în conflict. România, ca stat solid, democratic, cu o stabilitate ridicată în comparație cu multe state din proximitatea Mării Negre și din Balcani, are un avantaj comparativ din perspectiva posibilităților de a oferi bune oficii sau de a media un conflict, iar pregătirea unui cadru optim pentru astfel de discuții se află la îndemână. Avantajul este că România oferă un înalt grad de securitate, iar găzduirea, în trecut, a summitului NATO (Ministerul Afacerilor Externe – 3) din anul 2008, reprezintă un argument suficient, în opinia noastră, în a fi aleși drept gazdă pentru discuții.

În mod evident, prima condiție ca România să facă parte din multitudinea de opțiuni pentru a deveni gazdă a unor astfel de discuții este o pregătire logistică aptă să confere și să garanteze actorilor siguranță pe teritoriul nostru. O a doua condiție de maximă importanță este determinată de modul în care România construiește corpul de specialiști în zona diplomatică și de mediere, de maniera în care acest corp este promovat și susținut.

Calitatea de membru al UE, singurul stat din sud-estul Europei aflat în primele 10 ca întindere și populație, precum și calitatea de membru al NATO și, mai ales, Parteneriatul strategic cu SUA, de peste 10 ani, toate acestea pot reprezenta argumente solide.

Desigur, în contrapartidă, perpetua problematică a corupției și neincluderea în spațiul Schengen pot fi argumente de natură să macine credibilitatea noastră.

Calitatea de membru în Grupul statelor care susțin medierea poate fi un argument, pentru că, din zonă, doar Turcia, Slovenia, Ungaria și Cehia mai dețin această calitate. Cu excepția Turciei, care poate fi un concurent important, celelalte state nu pot reprezenta o opțiune viabilă, pe diverse criterii, în analiza noastră, fie ca o consecință a proximității, fie din cauza politicii externe sau din cea a lipsei unor avantaje de a se putea prezenta și ca un garant solid al unui eventual acord. Turcia însă are câteva caracteristici specifice, fiind, în același timp, și un inițiator al Grupului statelor care susțin medierea. Acestea din urmă prezintă un avantaj, însă, dacă ne raportăm la poziția de ultim moment a Turciei, în care politica sa externă denotă apropierea de Rusia, opțiunile acestui stat sunt limitate, la acestea adăugându-se și lipsa calității de membru al UE.

Pentru că este mult mai aproape de țările din proximitatea Mării Negre și din Balcani, pentru că de aceste țări ne leagă o tradiție a relațiilor bilaterale, iar statul român este un fin observator al evoluțiilor politico-militare din regiune, România are ca avantaj faptul că poate alege cu exactitate așa-numitul *ripe moment* (Zartman, 2008). Alegerea momentului propice al intervenției este un element esențial în inițierea discuțiilor, atunci când actorii sunt pregătiți în vederea găsirii soluției unui conflict cu efecte asupra succesului demersurilor, iar din această perspectivă, România este capabilă să se impună tocmai datorită poziției sale geostrategice. Căile de abordare a actorilor, evident, pot diferi de la caz la caz, însă, odată identificat momentul propice, România ar trebui să aibă capacitatea organizatorică și logistică pentru a putea oferi acel cadru adecvat pentru discuții, fie că își pune la dispoziție bunele oficii, fie că este aleasă ca mediator.

Presupunând că România este identificabilă din punct de vedere teritorial, logistic, ca o opțiune viabilă în a fi gazda unor discuții, aceste elemente minimale nu sunt suficiente pentru a se impune. Este nevoie de stabilirea unor strategii pe direcții și metode de soluționare a conflictelor, fie că ne referim la bune oficii, fie că ne referim la mediere. Ne exprimăm opinia că avem argumente, în momentul actual, să oferim bune oficii, chiar dacă nu am fi mediatori, iar acesta ar putea constitui un prim pas.

Pentru consolidarea unei astfel de calități, este nevoie de implicare instituțională, iar o parte dintre entitățile statului care pot iniția și întreține relații internaționale este nevoie să își fixeze, în primul rând, o direcție comună pe această linie. Spre exemplu, la nivelul Uniunii Europene, s-a dezvoltat, începând cu anul 2016, un instrument al Parlamentului European, denumit convențional *Dialogul Jean Monnet* (vezi Parlamentul European), care vizează întărirea capacității liderilor de a dialoga inter-partid, cu scopul dezvoltării culturii parlamentare democratice și de încredere. *Dialogul Jean Monnet* se apropie foarte mult de mediere, ca instrument de rezolvare a diferendelor, deși nu este în mod tradițional un astfel de instrument, ci, mai degrabă, o facilitare. Acest instrument, cu cele nouă reguli ale sale (Ib.), din care una face trimitere directă la posibilitatea aplicării procedurilor de mediere, poate constitui o opțiune pentru România. Succesul *Dialogului Jean Monnet* (Ib.) în Ucraina și Macedonia de Nord denotă faptul că, în proximitatea Mării Negre și în Balcani, există probleme care pot fi gestionate cu ajutorul unui terț. Faptul că o parte din sesiunile *Dialogului Jean Monnet* s-au desfășurat pe teritoriul altor state poate constitui o oportunitate pentru România în a găzdui astfel de reuniuni.

În viziunea ONU (Directives des Nations Unis, 2012), un mediator capabil să gestioneze cu succes un conflict ar trebui să aibă un anumit rang și greutate, proporțional cu dimensiunea conflictului.

Capacitatea României de a fi un mediator neutru și imparțial trebuie privită prin prisma a ceea ce reprezintă, respectiv un stat democratic cu caracteristicile specifice. În contextul în care dimensiunile unui diferend pot fi variate, capacitatea unui mediator de a fi neutru reprezintă o necunoscută. Neutralitatea (Faget, 2008, p. 310) este influențată de valorile proprii ale mediatorului, cunoscut fiind în sfera internațională că o astfel de postură este greu de realizat și, atât timp cât România are ca valori respectarea democrației și supremația dreptului internațional, nu poate fi decât tributară acestora. În schimb, imparțialitatea poate fi respectată atât timp cât interesul României este și rămâne păstrarea unui climat de pace și securitate în regiune. România nu poate îmbrățișa calitatea de mediator partizan, așa cum s-a procedat în unele cazuri reliefate de literatura de specialitate (Svensson, 2009, pp. 466-469), pentru că o astfel de postură nu numai că nu i-ar fi caracteristică, ci și pentru simplul fapt că aceasta este mai apropiată de stilul de mediere al marilor puteri. Cum, în regiune, acest stil de mediere partizan caracterizează îndeosebi Rusia, în acest context, România nu se poate afirma pe această linie. Pentru că imparțialitatea este o caracteristică importantă pentru succesul medierii, România nu poate decât să afișeze acest aspect, să câștige încrederea actorilor tocmai pe această linie. Dacă imparțialitatea va fi dublată și de neutralitate, atât cât este posibil în relațiile internaționale, cresc șansele ca România să devină un mediator de succes.

Pe de altă parte, se poate pune problema ce stil de mediere i s-ar potrivi mai bine României, însă, dintre cele trei stiluri cunoscute, considerăm că stilurile formulativ și comunicativ ar fi cele adecvate. Cel de-al treilea, stilul manipulativ, este mai degrabă apanajul marilor puteri, care pot dispune de resurse, deși nu ne putem exclude din primul moment. Dacă ne raportăm la intensitatea diferendelor, stilul manipulativ se potrivește în conflictele de intensitate ridicată (Bercovitch, 1997, pp. 125-153). După cum, în zona Marii Negre și a Balcanilor, implicarea unei mari puteri ca actor interesat în diferende cum sunt cele din Ucraina sau Georgia este cunoscută, România nu poate, cel puțin pentru moment, să abordeze de una singură rezolvarea acestor diferende. De altfel, alegerea strategiei de mediere ține de caracteristicile diferendului, de intensitatea și maturitatea acestuia, iar din aceasta perspectivă, România, ca țară aflată în proximitatea Mării Negre și a Balcanilor, este potrivită pentru a putea lua cele mai bune decizii cu privire la acest domeniu.

Un aspect extrem de important îl reprezintă șansele ca, într-o mediere efectuată de România, să se ajungă la un acord. Pe de altă parte, calitatea acordului este dată și de mecanismele de implementare. Desigur, aspectul unui acord, ca, de altfel, întreaga mediere țin și de aspectul mandatului pe care l-ar putea avea România. În orice caz, atât timp cât sunt respectate principiile ONU, șansele privind medierea unui acord sau acorduri menite a pune capăt conflictului sunt ridicate. Viabilitatea acordului însă este legată de modul în care acesta este implementat ulterior și de mecanismele de implementare, iar dacă prevederile acordului includ și mecanisme financiare ori de altă natură, atunci, în mod cert, România ar trebui să se asigure, în prealabil, că există disponibilitatea de a se consuma resurse, chiar și de către terți ori de ea însăși.

CONCLUZII

Din punct de vedere al avantajelor pe care România le-ar avea dacă ar adopta o linie de politică externă în a se consacra ca mediator în sfera relațiilor internaționale, putem conchide că respectul și prestigiul pot fi mari. Câștigarea de respect în zona Mării Negre și în Balcani ar putea facilita deschiderea unor porți închise încă pentru politica noastră externă. Prin depistarea la timp și implicarea în rezolvarea diferendelor pe cale diplomatică, România ar deveni un factor de echilibru, un factor de stabilitate în zonă.

Pe de altă parte, faptul că România ar fi implicată în rezolvarea unor dispute zonale nu poate decât să o poziționeze ca un actor demn de luat în seamă în cadrul unor negocieri internaționale, o recunoaștere binemeritată a rolului și importanței sale nu numai din punct de vedere geopolitic.

Avantajul comparativ ce se poate dobândi direct prin acest mecanism poate impune României ca stat stabil pe harta lumii și ca obiectiv sigur pentru investiții din alte zone. Atât timp cât România este privită ca factor și furnizor de stabilitate, există premisele ca state ori organizații internaționale puternice să dorească să potențeze această capacitate cu tot ceea ce poate însemna aceasta din punct de vedere socio-economic.

Un alt avantaj îl poate constitui evitarea unor consecințe sociale pe care un conflict le produce, de la flux de imigranți la trafic de arme, substanțe interzise și persoane. Evitarea criminalității organizate, care ia amploare în zonele de conflict și care, direct sau indirect, afectează un stat cu care România are schimburi comerciale sau determină creșteri ale criminalității economice chiar pe teritoriul României,

este un element care poate constitui un avantaj, pe lângă evitarea unor costuri suplimentare pe care le presupune lupta cu crima organizată transfrontalieră.

Pe lângă avantajul localizării în proximitate, consacrarea ca mediator poate face din România nu numai acel stat interesant din punct de vedere strict geostrategic sau o piață de desfacere a produselor din vestul Europei, ci România poate fi acel stat care prezintă mari avantaje și oportunități, urmând a fi privită ca punte pentru extinderea UE și a NATO spre Est, cu toate consecințele socio-economice pe care le poate avea o astfel de postură.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bercovitch, J. (1997). *Mediation in International Conflict: An Overview of Theory, A Review of Practice*, în apud. Zartman, I.W. (Ed.) (1997). *Peacemaking in International Conflict (Methods & Techniques)*. SUA: Washington D.C., United States Institute of Peace Press.
2. Bercovitch J., Jackson, R. (2001). *Negotiation or Mediation? An exploration of factors affecting the choice of conflict management in international conflict*. În *Negotiation Journal*, vol. 17 (1).
3. Douma, P.S. (2003). *The origins of contemporary conflict; a comparison of violence in three world region*. Olanda: Nederlands Institute of International Relations Clingendael, Haga.
4. Faget, J. (2008). *Les métamorphoses du travail de paix: État des travaux sur la médiation dans les conflits politiques violents*. În *Revista franceză de știință politică*, vol. 58, nr. 2.
5. Frunzeti, T. (2011). *Conflict și negociere în relațiile internaționale*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
6. Stimec, A. (2006). *De la négociation à la médiation: jalons conceptuels et historiques*. În *Revista Médiation et négociation*, nr. 24.
7. Svensson, I. (2009). *Who brings which peace? Neutral versus biased mediation and institutional peace arrangements in civil wars*. În *Journal of Conflict Resolution*, vol. 53, nr. 3.
8. Zartman, I.W. (2008), <https://www.e-ir.info/2008/12/20/ripeness-the-importance-of-timing-in-negotiation-and-conflict-resolution/> accesat la 8 septembrie 2021.
9. Ambasada României în Republica Elena, <http://atena.mae.ro/romania-news/1986>, accesat la 8 septembrie 2021.
10. Carta ONU (1945), <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/19362>, accesat la 2 septembrie 2021.
11. Conspect.ro, http://www.conspect.ro/pers_detalii.php?id_pers=2438&prenume_pers=Take&nume_pers=IONESCU, accesat la 2 septembrie 2021.
12. Digi 24 (2012), *Ceausescu, mediator în 1977, în negocierile de pace dintre Israel și Egipt*, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/ceausescu-mediator-in-1977-in-negocierile-de-pace-dintre-israel-si-egipt-14834>, accesat la 2 septembrie 2021.
13. Directives des Nations Unis (2012), https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidanceEffectiveMediation_UNDPA2012%28French%29_1.pdf, accesat la 15 septembrie 2021.
14. EEAS, https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/EEAS/EEAS_CRF_237360, accesat la 8 septembrie 2021.
15. Ghidul ONU, https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidanceEffectiveMediation_UNDPA2012%28english%29_0.pdf, accesat la 8 septembrie 2021.
16. Ministerul Afacerilor Externe (2012), <http://www.mae.ro/node/15616>, accesat la 8 septembrie 2021.
17. Ministerul Afacerilor Externe – 2, <https://www.mae.ro/node/30504>, accesat la 8 septembrie 2021.
18. Ministerul Afacerilor Externe – 3 <https://www.mae.ro/node/1574>, accesat la 8 septembrie 2021.
19. Pactul balcanic (1934). Grecia: Atena, https://web.archive.org/web/20140222053540/http://www.rastko.org.rs/istorija/diplomatija/pbs_e.html, accesat la 2 septembrie 2021.
20. Parlamentul European, <https://www.europarl.europa.eu/globaldemocracysupport/en/mediation-and-dialogue/jean-monnet-dialogues>, accesat la 15 septembrie 2021.
21. United Nations Peacemaker, <https://peacemaker.un.org/friendsmediation>, accesat la 2 septembrie 2021.
22. UN, General Assembly (2016), <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/N1628366.pdf>, accesat la 8 septembrie 2021.
23. <http://atena.mae.ro/romania-news/1986>, accesat la 8 septembrie 2021.
24. <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/ceausescu-mediator-in-1977-in-negocierile-de-pace-dintre-israel-si-egipt-14834>, accesat la 2 septembrie 2021.
25. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0158_RO.pdf, accesat la 8 septembrie 2021.
26. https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/EEAS/EEAS_CRF_237360, accesat la 8 septembrie 2021.
27. <https://www.europarl.europa.eu/globaldemocracysupport/en/mediation-and-dialogue/jean-monnet-dialogues>, accesat la 2 septembrie 2021.
28. <https://www.e-ir.info/2008/12/20/ripeness-the-importance-of-timing-in-negotiation-and-conflict-resolution/>, accesat la 8 septembrie 2021.
29. <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/N1628366.pdf>, accesat la 8 septembrie 2021.
30. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidanceEffectiveMediation_UNDPA2012%28english%29_0.pdf, accesat la 8 septembrie 2021.